

Gedragscode Soortenbescherming Bosbeheer door rechter verworpen

Bossen juist nu goed beschermd!

Natuurorganisaties onder aanvoering van Frits van Beusekom (Stichting Natuurbelang Nederland) en Fenna Zwart (Comité Schone Lucht) voerden een rechtszaak tegen het Ministerie LNVN aangaande de grootschalige bomenkap mogelijk gemaakt door de Gedragscode Soortenbescherming Bosbeheer. De rechtbank Gelderland heeft in hoger beroep besloten dat de gedragscode niet voldoet en heeft daarop deze verworpen. Van Beusekom en Zwart noemen dit een cruciale overwinning: “De uitspraak zet een streep door de huidige wildwestsituatie in het Nederlandse bos.”

Welke wetgeving telt er nu, na het wegvallen van de Gedragscode? Deze vraag hebben wij voorgelegd aan de juristen van Vogelbescherming Nederland, Harm Dotinga en Sjoerd van Muiswinkel. Hierbij hun antwoord:

“De gedragscode is momenteel inderdaad niet te gebruiken, omdat die in zijn geheel is vernietigd door de rechtbank Gelderland. Dit heeft als gevolg dat boswerkzaamheden moeten voldoen aan de soortenbeschermingsregels. Dat betekent dus zorgvuldig ecologisch onderzoek doen, mitigerende maatregelen treffen en waar overtredingen niet zijn te voorkomen een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit aanvragen. Bij niet naleving kan om handhaving worden gevraagd bij de omgevingsdienst.

Een uitgebreidere uitleg:

Terreinbeherende organisaties mogen ook nu niet zomaar kappen tijdens het broedseizoen maar in feite mocht dat daarvoor ook al niet. Integendeel zelfs. Om te beginnen zijn dergelijke werkzaamheden met name tijdens het broedseizoen in beginsel onderhevig aan de verbodsbepalingen dat 1) vogels niet mogen worden gedood en 2) hun nest- en/of rustplaatsen niet mogen worden beschadigd dan wel vernield. Derhalve zal gedurende deze periode van het jaar in beginsel altijd een omgevingsvergunning voor flora- en fauna-activiteiten moeten worden aangevraagd.

*Dat hoeft echter niet wanneer men zich kan beroepen op een gedragscode, zoals terreinbeherende organisaties in het geval van kaalkap voorheen konden. Dat betekende overigens niet dat men toen zomaar gedurende het broedseizoen werkzaamheden mocht uitvoeren. Kijkend naar de GEDRAGSCODE NATUURBEHEER werd namelijk expliciet duidelijk gemaakt dat met 1) werkkalenders diende te worden gewerkt doch deze slechts een indicatieve waarde hadden en daarom **altijd** 2) een ecologisch deskundige moet worden geraadpleegd. I (jurist VBN) citeer:*

1. “In de gedragscode wordt gebruik gemaakt van (werk)kalenders, zie hoofdstuk 7 van de gedragscode. De werkkalenders geven een indicatie van de meest geschikte periode voor het uitvoeren van de specifieke werkzaamheden per soort. De kleur (geschiktheid) van een periode kan dus verschillen per beheermaatregel, ook al gaat het om dezelfde soort(groep). Ik wil benadrukken dat een werkkalender een hulpmiddel is voor de planning van werkzaamheden om een eventuele verstoring van flora en fauna te minimaliseren. De aangegeven gunstige en ongunstige perioden staan daarom niet vast, maar zijn richtlijnen. Actieve perioden van bepaalde soorten kunnen per jaar verschillen. De kalenders kunnen hierdoor slechts een indicatie geven. **Er moet dus altijd een ecologisch deskundige geraadpleegd worden.**”
2. “Voor vogels moet u rekening houden met het broedseizoen. Ik wijs u erop dat in de Wnb voor het broedseizoen geen standaardperiode wordt gehanteerd. **Van belang is of een broedgeval aan de orde is, ongeacht de periode.** Verder wijs ik u erop dat verblijfplaatsen van vogels die hun nestplaats en de directe omgeving daarvan het hele jaar als rust- en verblijfplaats gebruiken, jaarrond zijn beschermd. Om rekening te kunnen houden met de

actuele gevoelige perioden van de aanwezige soorten, betreft u een ecologisch deskundige bij de planning en uitvoering van de werkzaamheden.”

Op basis van de voorheen geldende gedragscode kon men bij het volgen van deze instructies overgaan tot kaalkap, een door de minister als bosbeheermaatregel opgenomen werkzaamheid zodat bosbeheerders sneller en grootschaliger hun werkzaamheden konden inzetten. Dit zou ‘noodzakelijk’ zijn voor de bescherming van flora en fauna. Echter, uit de uitspraak volgt dat een dergelijke werkwijze niet strookt met de voorwaarde voor goedkeuring van een gedragscode. Derhalve heeft de rechter het goedkeuringsbesluit voor de gedragscode vernietigd. Dat wil zeggen dat de gedragscode niet langer meer gebruikt kan worden en Staatsbosbeheer hier geen beroep meer op kan doen.

Van belang daarbij te vermelden is dat met de inwerkingtreding van de Omgevingswet gedragscodes niet langer worden vastgesteld met een goedkeuringsbesluit en de rechter niet kon opleggen een nieuw, herzien goedkeuringsbesluit te nemen. Sinds 1 januari 2024 zullen gedragscodes worden aangewezen in een ministeriële regeling (Omgevingsregeling) maar daarom geeft de rechter aan de minister in overweging deze uitspraak mee te nemen bij de aanwijzing van de nieuw op te stellen gedragscode bij ministeriële regeling. De (herziene) gedragscode soortenbescherming bosbeheer is nog niet vastgesteld en opgenomen in de Omgevingsregeling, dus ook nog niet te gebruiken.

Zie voor de uitspraak van de rechtbank
Gelderland: <https://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBGEL:2024:9180>